

LOT: Ja hoću da branim apstraktnu umetnost, jer je to poezija. Dakle, postoji poezija načina a to je ono što je izvrsno u apstraktnoj umetnosti, to je nepresušna invencija prosedea od kojih su mnogi izvesni svojim novinama, svojom bizarnošću i ne znam još kojom ljupkošću.

EVOLUCIJA JE JEDNA SPIRALA

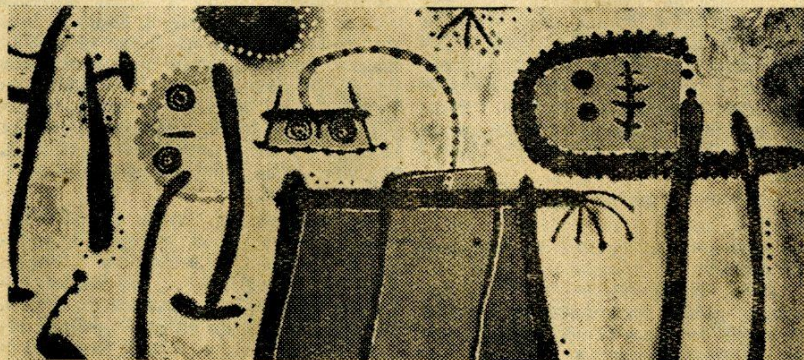
LOT: ... Treba znati da je evolucija umetnosti ista kao i hod napred, orijentisana u suprotnom smislu od onog što je već učinjeno. Jer mi znamo vrlo dobro još od Getea da se evolucija vrši u obliku spirale. Ona sadrži u sebi ovu spiralu...

LORAN: To je zaista spirala, to nije prava linija koja ide ka apsolutnom.

MATIE: Da li može jedan slikar iz 1956 godine slikati kao da nije bilo ni impresionizma, ni kubizma?

LORAN: Ako jedan naročiti duh dodje, on slika onako kako nadje za shodno i kako mu to talenat nalaže.

OZAM: Izgleda mi da smo sada u srcu problema jer svojstveno je geniju da bude neočekivan. Ako se očekuje, ako sledi jednu evoluciju, to je onda vrlo prosto, on je konformist. Ali ako nadje neku drugu formu, onda nije konformist, on stvara vrednu umetnost... (Preveo: M. ŠJAKOVIĆ)

Huan Miro

SLIKA NA PLATNU

(Nastavak sa 1. str.)

vezanost Sterijinog smehotvorstva i tragičnog osećanja života mnogo je veća i produbljenija nego što se to do sad zaključivalo. Ako je Kirkegor za sebe napisao: „Smešao sam komično i tragično. Vi mi se smejete, ja grcam“, Sterija je mogao da tome doda za sebe parodistički, da je to mesto njega učinio život. Bez njegovog učešća.

Tragičnost njegovog života skoro je potresna, ne samo po onoj životnoj teškobi, koja neminovno dolazi od drugih, po onome što su baš ti drugi, taj pakao, pa sve jedno koliko to oni bili svesno ili nehoteno, već i po onom čisto sudbinskom, što sobom i u sebi nosi svaki čovek kao mikrokozam. Sterijina agonija, a to je ono: borba života i smrti, borba pri kojoj je jasno koja će strana odneti najzad pobeđu — počinje već samim njegovim rođenjem. Telesna slabost i bolesti, povlače se kao stalni lajtmotiv kroz sve izjave o samome sebi, kroz sva njegova dela, intimno zadiru u njegovo stvaranje uslovljujući i mnoge njihove komponente. Sve jedno je, da li se na sve ove slabosti on žali parodistički ili setnim humorom (tegotu jadičkovke naslućujemo tek sasvim pri kraju života). Sve te slabosti on uspešno nadvlada samo i jedino koncentrisanim naporima, smehotvorstvom isto tako. I radom do samozaborava.

A uporedo sa tom unutrašnjom, sudbinskom uslovljenošću, Sterijin život potresaju tragični udari i nepreboli, koje je odista teško izdvojiti iz konteksta ovog tragičnog osećanja života. Ono što se uobičajeno zove: udarac sudbine, a što uvek ima dva izvora, dve sile podjednako nemejljive i nepoznate: ljudi i udesi, na njega deluju podjednako kao teške traume.

To su, možemo ih nabrojati — mi-

slim one najteže, najveće i najvidnije — pre svega: sukob s ocem u prelazu iz detinjstva u dečastvo, zbog pokušaja da mu prekrati dalje školovanje jer otac želi da od sina načini trgovca i vernog adepta čaršiskog duha. Pa zatim, smrt toliko voljene matere, baš u vreme dok je u jeku borba s ocem za dalju svoju sudbinu. Nemilosrdno prekinuta ljubav tragičnom pogibijom verenice, je svakako treća ovakva trauma. Najzad, dva uzastopna teška razočarenja u savremenike, manje u ljude u Srbiji, pretežnije u one iz uže postojbine, potonje Vojvodine.

Dve poslednje traume stopljene u jedan neprebol koji je istovremeno značio za Steriju i probudjenu sumnju u kulturu, razočarenje, pa možda i sticanje uverenja u uzaludnost svake kulturne aktivnosti kao sredstva i puta za oplemenjavanje čoveka. Ta dva neprebola stopljena u jedan, za razliku od onih ranijih udara sudbine, neće moći da prevaziđe, ničim kompenzira niti nadvlada.

Dok bi drugog nekog baš ovo tragično osećanje života neminovno odvelo u romantično sa Sterijom nije to slučaj. Protivnik svake emfaze — kao da se nje pribojava — on sve želi da ozari onom gladnom svetlošću racionalizma koja je svojstvena 18 veku. Jer on pripada tome veku, veku u kome su korifeji i umetnosti a i nauka blagosmišeni sterci — mudraci, oni strpljivi, učeni, u nauku verujući. Nema on ništa zajedničkog sa tim 19 vekom, vekom odvažne mladosti, uskiptalih strasti i nestrljenja. Ako se dva pokoljenja smenjuju baš u tom znaku (poneki put, najčešće čak i tresku) suprotnosti, onda je to ovdje bio slučaj više nego što je to bio između pokoljenja ovog Sterijinog i onog pre njega.

ZAPOČELI SMO NA KRAJU

Iskipelo je vrenje sna na otkucajima tvoga života.
Verovali smo.
Ma i na kraju zauvek smo se zagrlili.
Jednom. Prvi put.
Sve je bilo kao kad kuršum proleti.

STANOVNIK

Pleo si mrežu kao nit pauka.
Uselio si se u mene.
Svezao si moje srce jer si otac naše dece.

TESTAMENT

Kad nam meso istruli i zamirise na memlu
Srešćemo se.
Nastaće dani mirisa polja i topola i proleća.
Sa vama ćemo slušati sirene zova.

MOZDA

Sapat: Piše.
Klimnuše glavom.
A ja: samo sam zagrcnula zubor života.

Možda.
Odronilo se.
Olovo. Tuč. Jubileji.
Da ćutim bubnjarače mi dah.
Zato kažem: treba govoriti. Sokove čuditi.
Ponovi: ona piše.
Možda sam napisala.

Marija ČALENIC-Šoti

DEVOJKA KOJA SE VARA

Na vrhovima mojih koraka
šušti magla
kao krik srebrnog fazana
kao crveni korov u proleće
(daleko od sećanja ovo je sad)
posle noćnog susreta
Mala moja sijalice
žuta poput lotosovog cveta
ljuljaš se na istočnom vetru
između zmijskih masnih grana
što se tu topiš.
Jer trouglovi belog zuje ziskasto
kroz šiblje mladih lipa.

Ja više nisam sanjiv!
žao mi je; dovoljan sam sam sebi
Devojko iz toplog događaja
usne mržnje od beskrvnih latica
ja ne umirem i to nisam rekao
volim da tiho govorim, ne umirem za tebe.
I noći su te opile
Iako donosiš kruškinog cveća
ja požudno grizem mleko magli
krvavim usnama.
Opameti se dok nisi prezrena
Ja ti ne lažem!

Sid, 1955.

Milorad ŠARAO